

ményezést ugyanis, mint általában az engedményezést, tudomásulvétel végett a megrendelő hivatalnak újból be kell jelenteni. (Ig.-ü. Közl. 3. szám.)

A forgalmi adóváltsággal kapcsolatban kiállított számlamásokok illetékmentességéről kiadott 49.961/1936. P. M. számú rendelet (B. K. 86. szám). Azok a számlamásokok, amelyeket a forgalmi adóváltság megállapítása, a törvény által megengedett esetekben eszközzendő le szállítása, törlése vagy visszatérítése céljából kizárólagosan a hatóságok és hivatalok hivatalos céljaira állítanak ki, — míg azokat más célra fel nem használják, — az illetéki díjjegyzék 79. tétel c) pontja értelmében feltételesen illetékmentesek.

A külföldi biztosító társaságok belföldi üzletére vonatkozó egyes rendelkezések tárgyában kibocsátott 1936. április hó 9. napján hatályba lépett 2310/1936. M. E. számú rendelet (B. K. 83. szám). Ha olyan külföldi biztosító magánvállalatra nézve, melynek belföldön fiókja (képviselősege vagy vezérügynöksége) van, külföldön csődöt, kényszerfelszámolást, kényszerkezelést vagy hasonló célt szolgáló bármely intézkedést rendelnek el, ennek hatálya nem terjed ki a vállalat belföldi vagyonára; e vagyon tekintetében csak a biztosító magánvállalatok m. kir. állami felügyelő hatóságának előzetes hozzájárulásával lehet rendelkezni és jogokat szerezni. Csődöt csak a felügyelő hatóság kérelmére lehet elrendelni. Az ilyen cégeknek díjtartalék fedezete elsősorban a belföldi üzlet körében kötött életbiztosítási szerződéseken alapuló követelések kielégítésére szolgál. Ha e követeléseket a díjtartalék vagyon nem fedezi és a felügyelő hatóság másként nem intézkedik, a vállalat belföldi bármely egyéb vagyona is, feltéve, hogy a vállalat tárgya csupán életbiztosítás — a díjtartalék fedezetétől szolgál, tekintet nélkül arra, hogy a fennálló jogszabályok értelmében díjtartalékként egyébként leköthető-e. *Dr. P—ő.*

A m. kir. Kuria 43. számú jogegységi döntvényéhez.

Irta: ifj. Dr. Szigeti László.

A m. kir. Kuria 43. számú polgári jogegységi döntvénye, illetve a benne kimondott jogi elvek már a döntvény meghozatala előtt is egy kúriai határozat folytán, de a döntvény meghozatala óta is pro és kontra élénk jogirodalmi vitákra adtak alkalmat, ami azt mutatja, hogy a kimondott elvi döntés igen lényegbe vágó és elméleti megalapozása valami újat tartalmaz, melynek elhelyezése a jog fennálló rendszerébe nehéz és bizonytalan. Az említett jogegységi határozat tudvalevőleg kimondja,

hogy nincs akadálya annak, hogy a hitelező valakit a követelése behajtásával, illetve joga érvényesítésével oly módon bizzon meg, hogy a perben felperesként saját nevében lépjen fel, tehát lehetségessé válik, hogy az legyen a perbeli felperes, aki magának az érvényesített jognak nem magánjogi alanya, még pedig nem csak hatósági megbízás alapján, hanem a hitelezőtől kapott megbízás következtében is.

A döntvény indokolása magánjogilag két érveléssel alapoza meg elvi kijelentését, egyik a magánjogilag jogosított az a joga, hogy a jogát akár a maga egészében, vagy pedig a benne foglalt jogosítványokat egyenként másra átruházza és így a perbeli érvényesítés jogát is, a másik pedig a hitelező és a behajtási megbízott közötti megbízási szerződésnek meg nem tiltott az a formája, hogy a behajtási megbízott megbízása olyképen szólhat, hogy a perben saját nevében felperesként lépjen fel. Nézetem szerint — mely megegyezik Katona Gábor (Polgári Jog II. évf. 6. szám, VI. évf. 10. szám, Kereskedelmi Jog 1932. évf. 8. szám), Szobonya Béla (Magyar Jogi Szemle VIII. évf.), Barát Sándor (Kereskedelmi Jog 1930. évf. 113. old.) véleményével, — ez a két magánjogi érv téves, de egymásnak is ellentmondó.

Hogy a jogosított jogát egészben, vagy tetszés szerint meghatározott benne foglalt egyes jogosítványok tekintetében átruházhatja sem áll teljes mértékben. A tulajdonos a tulajdonjogában foglalt jogosítványokat, mint dologi jogokat csak a határozott tartalommal bíró, nevesített idegen dologbeli jogok formájában ruházhatja át. Egyébként is egyes járulékos jogok külön a főjogosítványtól nem ruházhatók át. De még ha ez a tétel megállana is a maga általánosságában, a perlésnek, a jog érvényesítésének módját és eszközét, a tárgyi jog által védett jogigény természetes velejáróját, függelékét, belső, elválaszthatatlan tartalmát, mint külön jogosítványt átruházni csak dogmatikus fogalmi magyarázat alapján lehet, de ennek reális tartalma nincs. A tárgyi jog által elismert jognak természetes tartalma, reális létének elengedhetetlen feltétele annak állami kényszereszközökkel való érvényesíthetése, perlés, végrehajtás útján esetleg más különleges hatósági eljárás segítségével. Kivétel a naturális obligatio, mely csak önkéntes teljesítés esetén jog, de ki nem kényszeríthető. De éppen e kikényszeríthetőség hiánya miatt az ilyen jogokat joggal nevezhetjük csonka jogosítványoknak. A jog, mely ki nem kényszeríthető, csak olyan, mint az ember, akinek keze-lába hiányzik. A peresített jog nem egyéb, mint a jog maga hadi állapotban, a jog támadó és védekező alakjában, a jognak létszaka, állapota, de nem külön jogosítvány. Joggal mondja Katona Gábor, hogy ilyen elmélet alapján külön lehetne átruházni a perlési, a végrehajtási, a csőd-kérési jogot, mint a jog érvényesítésének különböző eszközeit.

A megbizási viszonyra támaszkodó érvelés elsősorban ellentétes az átruházás elméletével. Ha a felperesként fellépő személyre a perelhetési jogot átruházták, akkor a saját jogán lép fel és nem mint megbízott, hiszen az átruházás folytán a megbízót a követelés érvényesítési joga nem is illeti, csak maga a követelés az érvényesítés joga nélkül. Erre azzal felelhetnek, hogy belső viszonyban megbízás, kifelé átruházás. Ez az elmélet az oka annak, hogy bizonyos hasonlóság folytán Katona Gábor ezt a jogi szerkezetet perviteli bizománynak nevezi. De ezzel korántsem akarja mondani, hogy itt a kereskedelmi törvényben szabályozott bizományi viszonyal azonos szabályok alá eső jogviszony forog fenn, hiszen éppen azt fejtegeti, hogy ez az elmélet nem egyeztethető össze magánjogi és perjogi rendszerünkkel. Ezért teljesen helytelen, mikor Zsöllei Kálmán (Magyar Jogi Szemle 1936. március) ki akarja mutatni, hogy ez a jogviszony a kereskedelmi törvényben szabályozott bizományi viszonyal nem azonos. De egyébként is helytelen, mikor azt állítja, hogy a bizományi viszonyhoz az is szükséges, hogy a hitelező át is ruházza igényét a felperesként fellépő személyre azzal a kötelezettséggel, hogy az igény érvényesítése után a behajtott összeget neki kiszolgáltatni lesz köteles, mert a kereskedelmi bizománynál maga a bizományos szerzi meg a jogot, tehát a megbízó nem is ruházhatja reá, viszont belső viszonyban mindjárt a megbízó javára szerzi meg, tehát természetesen a behajtott összeget kiadni tartozik. Az u. n. perviteli bizománynál a megbízott felperes ugyan a saját nevében lép fel, de keresetében megmondja, hogy nem ő a hitelező, mert ha ezt nem mondja meg, csak később derül ki, úgy ez keresetváltoztatás. Tehát a perléssel megbízott saját nevében lép fel, de keresetéből kitűnik, hogy nem ő a hitelező. Mit jelent akkor, hogy ő a peres fél? A perköltésben a megbízót lehet marasztalni, a követelést neki ítélik meg, a szegényjog szempontjából is a megbízó viszonyai jönnek tekintetbe, a megbízót hallgatják ki félként eskü alatt, az eljárás a megbízó halála esetén szakad félbe (l. Alföldy Dezső, Magyar Jogi Szemle 1930. évf. 7. szám). Szóval a mesterséges elmélet ellenére mégis csak a megbízó a peres fél és nem a névleges felperes. Miért mindez? Hogy a fuvarlevélfelülvizsgáló irodák saját nevükben felléphessenek? Ha már az általános jogi keretek (fiduciárius engedmény) erre nem elegendők, tessék inkább singularis jogi szabályt alkotni, de nem egy részletkérdés miatt egy általános elméletet, mely magánjogi és perjogi rendszerünkkel ellenkezik és csak arra jó, hogy zugírások, követelések behajtásával foglalkozó irodák azokban a perekben, amelyekben az ügyvédi képviselőt nem kötelező, a Pp. 95. §-ának kijátszásával perbeli képviselőt vállalhassanak, saját személyükben a bíróság előtt tárgyalhassanak, zugírást utzhatnak.

Arra hivatkoznak, hogy a törvény is ismer ilyen eseteket, így a zárgondnok, a tömeggondnok, a követelésnek a végrehajthatóra való átruházása, a követelés behajtásával megbízott végrehajtható vagy ügygondnok esetében. Elsősorban erre azt feleljük, hogy ha tételes törvényi alap van egyes esetekben, ezzel a jogtudomány nem vitatkozhat, de egyébként is ezek az esetek nem hasonlók a perviteli bizományhoz. A tömeggondnok nem saját személyében, hanem mint az általános végrehajtási tömeg képviselője lép fel, egy célvagyon nevében, mely bizonyos tömeg- és csődhitelezők kielégítésére szolgál. A zárgondnok ugyancsak ilyen célvagyon nevében és érdekében jár el. A követelésnek a végrehajthatóra való átruházása esetén a végrehajtható saját jogán, mint kényszerű engedményes lép fel, a követelés a végrehajtási átruházás folytán őt illeti. A követelés behajtásával megbízott végrehajtható végrehajtási zálogjoga alapján lép fel, mely értékesítési jog, már pedig a behajtás épen az a mód, ahogy kielégítéshez jut. A behajtással megbízott ügygondnok szintén a végrehajthatók zálogjogát érvényesíti. Zsöllei említett cikkében ezeket törvényes képviselőknak tekinti. A törvényes képviselő maga nem peres fél, hanem a képviselt. De fenti esetekben, ahol a törvény alapján hatóságilag kirendelt személyek vagy végrehajthatók saját kielégítési joguk alapján és a kielégítés érdekében a közadós és a végrehajtást szenvedő akarata ellen és az ellenérdekű felek, a hitelezők érdekében lépnek fel, őket a közadós, a végrehajtást szenvedő törvényes képviselőinek nevezni mégsem lehet. Megköszönném az olyan törvényes képviselőt, aki a képviselttel ellenérdekű felek javára és érdekében jár el. Ide vezet egy fogalmi hibában szenvedő elmélet igazolására való törekvés. Kolossváry Bálint (Magyar Magánjog tankönyve, 3. kiadás, 2. kötet, 85. oldal) helyesen hozza fel a VT. 123., 129., 132. §-ait, mint a bírói határozaton alapuló teljes vagy részleges engedmény eseteit. Markos Olivér (Kereskedelmi jog, 1930. VI. szám) azt állítja, hogy elég, ha felperes alakilag igazolt hitelező és nem az anyagi jog szerinti hitelező. A szabály igenis az, hogy felperesnek anyagilag igazolt hitelezőnek kell lenni, hogy keresetjoga legyen. Egyes absztrakt, különösen értékpapír-követeléseknél a törvény a hitelezői minőséget bizonyos értékpapírból megállapítható alakú legitimatio esetén is igazoltnak veszi, de ebben az esetben is e kellékek fennforgása esetén felperes anyagi jogilag is igazolt hitelezőnek tekintendő.

Talán sikerült kimutatnunk, hogy a perviteli bizomány elmélete fogalmi hibában szenved, de gyakorlati követelményeiket sem elégíti ki. Helyesen mondja az osztrák legfelsőbb bíróság (1251/1927.): „a kereseti jog csak folyománya az egyest megillető anyagi jognak és így fogalmi szükségszerűséggel csak azt illelheti meg, akit az anyagi jog megillet”.

Azt hiszem célszerű lenne a m. kir. Kúria 43. sz. jogegységi határozatának teljes ülési határozattal való hatályon kívül helyezése.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

A kir. Kúria polgári jogegységi tanácsa elé hat kérdés került eldöntésre és a jogegységi tanács ezekre a kérdésekre a 78., 79. és 80. sz. jogegységi döntvényekkel válaszolt, egy-egy döntvénybe több, egymással nem is mindig a legszorosabban összefüggő kérdés megválaszolását összevonva.

A döntések ismertetését a sorrendbeli középsővel, a 79. sz. jogegységi döntvénnyel kezdjük. Ez a döntvény kimondja, hogy a fellebbezés nyilvános előadásán való megjelenésért az ellenfél terhére költséget meg lehet állapítani még akkor is, ha a megjelent fél a nyilvános előadáson nem szólalt fel. A „meg lehet állapítani” kitétel helyén talán kifejezőbb lett volna a „meg kell állapítani” kifejezés, bár nem kétes, hogy a jogegységi döntvény ezt az utóbbit akarta. Az indokolás szerint a nyilvános előadáson való megjelenés célja elsősorban az előadó előterjesztésének ellenőrzése. Ez a tevékenység már akkor is célirányos jogérvényesítő tevékenységnek minősül, ha a megjelenő fél az előadást teljesnek látván, a felszólalás jogával nem él. Ugyanily célirányos tevékenység a nyilvános előadáson való felszólalás. Utal az indokolás a felülvizsgálati tárgyaláson való megjelenés költségére, amely sohasem volt vitás, annak dacára, hogy a megjelenő fél tevékenysége itt lényegileg ugyanaz, mint a nyilvános előadáson.

A 78. és 80. sz. jogegységi döntvények a fellebbezési, illetőleg felülvizsgálati érték körül támadt vitakérdésekben foglalnak állást.

Mindkét döntvény kiinduló pontja az, hogy a fellebbezésnek és a felülvizsgálatnak megengedett volna a főszabály és a jogorvoslatokat kizáró vagy korlátozó szabályokat mint kivételes szabályokat kétség esetében nem kiterjesztően, hanem megszorítóan kell értelmezni, már csak azért is, mivel e rendelkezéseknek a törvényben meg nem jelölt esetekre való kiterjesztése lényegében jogfosztást eredményezne.

A Pp. 476. és a Te. 21. §-a alapján megállapítható, hogy a fellebbezés olyankor, midőn az ítélet tárgya nem pénz fizetése, munka teljesítése vagy ingó dolog — tehát pl. végrehajtás megszüntetése, igényper, felmondás érvényesítése, megállapítás — vagy amidőn a per tárgya az értékre való tekintet nélkül ki van